

Tirant, March, Shakespeare i la paraula catalana: un viatge literari de Vergés a Despuig

Miguel de Cervantes va escriure unes frases antològiques sobre una novel·la cabdal de la literatura catalana medieval. A *El ingenioso hidalgo don Quixote de la Mancha* sentència amb entusiasme que *Tirant lo Blanch* és “el millor llibre del món”, a l’encop es desfà en elogis:

“¡Válame Dios —dijo el cura dando una gran voz—, que aquí esté Tirante el Blanco! Dádmele, compadre, que hago cuenta que he hallado en él un tesoro de contento y una mina de pasatiempos. Dígos verdad, señor compadre, que por su estilo es éste el mejor libro del mundo; aquí comen los caballeros y duermen y mueren en sus camas y hacen testamento antes de su muerte, con otras cosas de que todos los demás libros deste género carecen. Con todo eso, os digo que merecía el que le compuso, pues no hizo tantas necedades de industria, que le echaran a galeras por todos los días de su vida. Llevadle a casa y leedle, y veréis que es verdad cuanto dél os he dicho”.

Aquesta valoració és ben reveladora: el gran novel·lista castellà reconeixia en l’obra de Joanot Martorell una qualitat narrativa i una autenticitat que molts altres relats cavallerescos no tenien.

Gerard Vergés, literat tortosí i lector incansable, compartia aquesta admiració per la gran novel·la de cavalleries, així com per moltes altres obres del patrimoni literari català.

Bon coneixedor de la nostra tradició, Vergés valorava especialment la poesia d’Ausiàs March. El primer vers de *Lombra rogenca de la lloba* és “Jo soc aquell que em dic Ròmul, romà”, clara referència al decasíl·lab del poeta de Gandia del segle XV: “Jo soc aquell que em dic Ausiàs March”. L’alter ego del poeta, Remus, en la primera cita diu: “No és casual que el poeta comenci amb aquesta cita, donada la fascinació que l’enorme poeta de Gandia sempre exercí sobre Ròmul”.

Al mateix poemari l’autor manlleua un altre vers d’Ausiàs March: “Jo em record bé del temps tan delitós”, i Remus aclara: “No diré res de nou si afirmo que tot el llarg poema, i gairebé tota l’obra de March, tenen per leiv-motiv el temps passat, inevitablement embellit en el record”.

Ausiàs és també present al llibre *Long play per a una ànima trista* amb el poema “Havent llegit els cants d’amor del cavaller Ausiàs March”, en el qual es parodia el seu estil i es converteix en un homenatge. Al mateix poemari hi ha el poema “Antologia dels poetes més estimats” on Gerard Vergés repassa tots els poetes que ell més admira i dedica un espai a Ausiàs March que conec “pam a pam, com el cos dolç d’una dona estimada llargament”. El títol del tercer llibre de poesia de l’autor, *Lliri entre cards*, és una altra mostra fefaent de la seua admiració cap a Ausiàs March.

I no era pas una afició superficial. Per a Vergés, la literatura era un acte de transcendència: “Això és cosa gran”, deia sovint parlant d’obres com la de March o el *Tirant*.

A més de la seua passió per la literatura catalana, Vergés era un apassionat de Shakespeare. Traduí els sonets del Bard d’Stratford amb una sensibilitat extraordinària, alhora que disposava d’una col·lecció única de traduccions de *Hamlet* als idiomes dels diversos països que visitava. Aquestes edicions, moltes de les quals difícils de trobar, representaven per a ell una menuda biblioteca universal de la tragèdia humana. Personalment, també col·lecciono edicions del *Tirant lo Blanch*, i entenc perfectament aquesta fascinació per una sola obra com a espill de moltes cultures.

Un altre tortosí lletrat del segle XVI, Cristòfor Despuig, situava un cavaller valencià, don Pedro, com a un dels protagonistes dels *Col·loquis de la insigne ciutat de Tortosa*. Despuig, a través del diàleg viu i satíric entre personatges, defensa el català i denuncia la castellanització incipient de l’antic Regne de València amb una claredat que encara avui ressona. En una de les seues observacions més contundents escriu:

“La nostra patria antiga [oo.] que los valencians de assí de Canalunya són eixits y los linatges que de assí no tenen lo principi no’ls tenim per tan bons”.

Emigdi Subirats
escriptor

Aquestes paraules de Despuig són un testimoni valuós de la resistència cultural i lingüística del segle XVI, que avui encara manté la seua vigència.

I si parlem de literats tortosins, no podem oblidar el famós Francesc Vicent Garcia, Rector de Vallfogona, tot i que nascut a Saragossa. Fill de Sant Mateu del Maestrat, Francesc Mulet, un frare dominic, va guanyar una fama equiparable a la del rector pel seu enginy i habilitat amb la ploma. Al regne de València, Mulet era conegut tant per la seua erudició com per la seua capacitat de provocar somriures i reflexions en igual mesura.

Aquest fil que uneix Martorell, March, Shakespeare, Vergés, Despuig, el rector i Mulet és el mateix que uneix llengua, passió i literatura. És el fil d’una cultura que, malgrat el pas dels segles, segueix escrivint la seua història amb tinta de memòria i resistència.